

Souvislosti (a vztahy) / Vztahy (a souvislosti)

Zásadně je zapotřebí odlišovat vztahy (pochoptitelně jen „pravé“ vztahy, tedy nikoli „formální“, zjišťované pouze zvenčí), které mezi sebou navazují jednotlivá jsoucna (jednotlivé subjekty, pokud nejde o nejnižší úrovně), od vztahů uvnitř jednotlivého jsoucna. A dále je zapotřebí rozlišovat vnitřní vztahy v pravém slova smyslu, které jsou účastny integrace (vnitřního sjednocení) pravého jednotlivého jsoucna, a „vnitřní“ vztahy, kterou jsou vlastně jen vnějšími vztahy, byť uvnitř pravého jsoucna jako celku. Jde totiž o to, že i uvnitř jsoucna jakožto celku mohou na sebe jeho části a složky reagovat i tak, jako by reagovaly mimo rámec celku, ale že dochází jen k jakýmsi zvláštním obměnám těchto vztahů, a to ve smyslu či v „duchu“ integrity či celkovosti takového jsoucna samého. Whitehead to dost názorně formuloval, když uváděl situaci v organismu. Organismus je vnitřně sjednoceným celkem, i když je jeho tělo vytvářeno také z běžných vztahů mezi atomy, jak je známe i z prostředí mimo organické tělo, ale jsou tu ještě vztahy specifické, díky kterým je takový organismu vůbec možný, kterými je ustavován a udržován „při životě“. Whitehead tu právě poukazoval na mimořádnou funkci elektronů, které sice velmi často a velmi rychle mění svá „jádra“ (takže je dokonce stěží můžeme nějakým „jádrům“, nějakým atomům přiřazovat), ale které samy o sobě bez nezbytných jader určitých atomů rovněž nemohou „život“ organismu zabezpečovat. Dráhy jednotlivých elektronů nejsme ovšem schopni sledovat tak, jak jsme schopni sledovat ne-li jednotlivé atomy, tedy malé nebo i velké molekuly, ale je to jen nekritická představa, že lze něco živoucího ze správně vybraných atomů a molekul „zvnějšku“ (chemicky) sestojit. Zdá se, že chemie může v nejlepším případě rozpoznat, kterých atomů a molekul je k vzniku života zapotřebí, ale že nikdy nebude schopna rozpoznávat, jakých „vnitřních“ aktivit (zakotvených v tom, co „ještě není“, je k vzniku života resp. konkrétního živoucího těla nezbytně zapotřebí.

(Písek, 130529-2.)